Stari Patak meko svoje naočale
Učili su učili
Od srijede do petka
Al se nisu makli
Dalje od početka....

otprilike glasi pjesmica koju sam načuio kao mali dječak.

Upravo ta me je pjesmica natjerala da komentiram veliko «otkriče» zvano ESOP (Employee Stock Ownership Plan), a pojednostavljeno zove se radničko dioničarstvo.

Cijela se priča svodi na odobravanje povoljnih kreditnih linija radnicima koji su vlasnici tvrtke gdje rade a sredstva se uplaćuje u temeljni kapital tvrtke. Dioničar možete biti dok ste zaposleni.

U prethodnom sustavu imali smo radničko samoupravljanje gdje su radnici raspolagali novostvorenom vrijednošću.Nisu imali dionice jer je bilo društveno vlasništvo. To se je uspostavom hrvatske države brže-bolje destruiralo jer ono nije moglo biti učinkovito funkcionirati i, slijedom izenesnog, samo je tržište moglo dinamizirati privredni razvoj Hrvatske. O tome sam pisao 1992., 1993., a poseban rad sam sa današnjim guvernerom objavio 1994. godine. Tada sam a i sada - s ostalim kolegama (vidi časopis Ekonomija/Economics) - pokazivao i daokazivao kako je privatizacija nepotrebna i štetna. Ovo nikako ne znači da je samoupravni sustav bio idealan. Štoviše. Imao je mnoge mane što sam kao mladi generalni direktor isticao u vrijeme samoupravnog socijalizma.

Ipak, valja priznati da je Ante Marković, tadašnji premijer, riješio dvije bitne (temeljne) stvari a to su: cijenu kapitala putem realne kamate i cijenu radne snage. Markovićev Zakon o privatizaciji mogao je, u vremenu, riješiti i ostale probleme samoupravnog sustava; međutim, vlast u Hrvatskoj je imala svoj model kojeg danas imamo (zajedno sa učincima) i protiv kojeg se «borimao».

Sve u svemu pričam ti priču.

Dopustite mi, dragi čitaoče, da ponovim još jednu stvar. Materijalna osnova mirovinskih fondova bilo je upravo društveno vlasništvo. Rasprodali smo ga i sada porezni obveznici preuzimaju obveze prema umirovljenicima. I to je još jedna tamna strana naše «učinkovite» privatizacije. Priče I, II stupa mirovinske reforme u svojoj biti je gore rješenje od rješenja iz vremena samoupravnog socijalizma. Tek toliko da se zna.

Ljudi su čudan soj vrlo lako zaboravljaju što su i kada neke stvari činili. Danas će svi podržati ESOP, a gdje su bili početkom devedesetih godina, kada se u ratnom vihoru vršila privatizacija, naparosto se ne siječaju.

I na kraju:

Sve
Što je naučila pačad ta?
Ga, ga, ga!